

7. Síť ekonomických subjektů a jejich napojení na Jadernou elektrárnu Dukovany

David Hána, Petra Špačková

Současná globalizovaná ekonomika je mimo jiné charakteristická výrobními řetězci/sítěmi, do kterých vstupuje velké množství různých subjektů a v rámci kterých dochází k přesunu činností z výše postavených (vedoucích) subjektů na níže postavené dodavatelské subjekty (Gereffi 2001; Dicken 2007). Ty mohou být rozprostřeny po celém světě, velká část menších dodávek však bývá v závislosti na mnoha faktorech lokalizovaná do blízkosti v konkrétní síti vedoucího subjektu (Phelps a kol. 2003; Cooke, Clifton, Oleaga 2005; Perkmann 2006; Dicken 2007). Pokud chceme pochopit dopad vedoucí firmy na region, ve kterém je lokalizována významná část její výroby, pak se musíme zaměřit také na její dodavatele v rámci jejího výrobního řetězce či výrobní sítě (viz např. Šichtařová 2005; Agentura pro regionální rozvoj, Berman Group 2007; Sastresa a kol. 2010; Ejdemo, Soderholm 2011).

Cílem mapy je zobrazit síť ekonomických subjektů, jejichž činnost může být nějakým způsobem napojena na Jadernou elektrárnu Dukovany (EDU). Pozornost bude věnována především prostorovému rozmístění těchto ekonomických subjektů s důrazem na odhalení míry jejich lokální zakořeněnosti. Počet těchto ekonomických subjektů výrazně vzrostl především po roce 2003, kdy EDU začala snižovat počet přímých zaměstnanců a některé podpůrné a vedlejší činnosti svěřila smluvně jiným společnostem. Mezi největší dodavatele patří firmy ČEZ Energioservis spol. s.r.o. (Třebíč), OT Energy Services a.s. (dříve I & C Energo a.s.; Třebíč), Škoda jaderné strojírenství a.s. (Plzeň), Doosan Škoda Power s.r.o. (dříve Škoda Power s.r.o.; Plzeň), Envinet a.s. (Třebíč), G4S - Secure Solutions (CZ) a.s. (Praha), Sigma Energo s.r.o. (Třebíč) a TES s.r.o. (Třebíč) (Kiliánová 2013).

Mapa zobrazuje místa, kde se nalézají administrativní sídla ekonomických subjektů, mezi které řadíme přímé dodavatele služeb nebo materiálu EDU a subjekty, jejichž pracovníci mají platné povolení vstupu a samostatnému pohybu pracovníků dodavatelů EDU ve střeženém prostoru elektrárny (zejména dodavatelé a subdodavatelé služeb a materiálu). Pro tyto účely byly využity interní databáze EDU (EDU 2014a; EDU 2014b), které obsahují základní záznamy o jednotlivých firmách a osobách samostatně výdělečně činných (OSVČ). Tímto způsobem se podařilo zachytit poměrně široké spektrum subjektů. V mapě jsou údaje za firmy a OSVČ uvedeny společně, v textu se pak snažíme poukázat na rozdíly v prostorovém rozmístění obou forem ekonomické aktivity. Při analýze rozmístění ekonomických subjektů přitom využíváme dva typy regionů: administrativně vymezené tzv. zóny havarijního plánování a přirozené dojížděkové regiony.

Uvědomujeme si přitom metodického nedostatku ve sledování pouze administrativního sídla subjektu. Sídla (centra) firem jsou často kvůli výhodám plynoucím z aglomeračních úspor lokalizována do největších sídelních center (Blažek, Uhlíř 2011). Jak však ve své práci ukázala Kiliánová (2013) na příkladu firem napojených na EDU, umístění administrativního sídla nutně nereflektuje rozmístění ekonomických aktivit daných

firem. Řada dodavatelských firem má například pobočku přímo v areálu EDU a jejich ekonomická činnost se tedy prokazatelně minimálně zčásti odehrává jinde než v místě sídla společnosti. Tyto pobočky však nebyly z důvodu nedostupnosti dat sledovány. Podrobnější informace o činnosti firem a jejich vázanosti na různá území jsou zjišťována v rámci dalších výzkumných aktivit projektu.

Přestože evidujeme napojení činnosti EDU na zahraniční firmy, je nutné konstatovat, že tvoří poměrně nízký podíl ze všech sledovaných ekonomických subjektů (zhruba 8%, viz tabulka 7.1). Jsou lokalizovány jak v zemích Evropské unie, tak v dalších zemích mimo Evropskou unii (Rusko, USA). Naprostá většina napojených ekonomických subjektů má pak sídlo v rámci České republiky. Je zajímavé, že zhruba polovina z nich je lokalizována ve vymezeném území širokého okolí EDU (definovaném jako obvody obcí s rozšířenou působností do 30 km od elektrárny), přičemž v případě OSVČ je tento podíl dokonce téměř 90 %. Na základě těchto údajů lze konstatovat, že v takto vymezeném území se nachází podstatná část vazeb ekonomických subjektů na EDU.

Tabulka 7.1: Počet firem navázaných na EDU v jednotlivých regionech

Území	Firmy		OSVČ		Ekonomické subjekty celkem		
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl	
Dojížd'kové regiony	Dojížd'kový region vysoké intenzity	55	16,4 %	34	52,3 %	89	22,3 %
	Širší dojížd'kový region	7	2,1 %	10	15,4 %	17	4,3 %
	Celkem	62	18,5 %	44	67,7 %	106	26,5 %
Zóny havarijního plánování	Zóna 1	14	4,2 %	7	10,8 %	21	5,3 %
	Zóna 2	5	1,5 %	7	10,8 %	12	3,0 %
	Zóna 3	14	4,2 %	10	15,4 %	24	6,0 %
	Celkem	33	9,9 %	24	36,9 %	57	14,3 %
Široké okolí EDU (území ORP do 30 km od EDU)	127	37,9 %	58	89,2 %	185	46,3 %	
Česká republika celkem	302	90,2 %	65	0 %	367	91,8 %	
Ostatní země EU	24	7,2 %	0	0 %	24	6 %	
Země mimo EU	9	2,7 %	0	0 %	9	2,3 %	
Celkem	335	100 %	65	100 %	400	100 %	

Zdroj: EDU 2014a, EDU 2014b

Z analýzy ekonomických subjektů je dále zřejmé, že jejich lokalizace sleduje spíše přirozené vztahy v území. Srovnání počtu firem a OSVČ, jejichž sídlo se nachází v území některé ze zón havarijního plánování a v dojížd'kových regionech, jasně ukazuje na převahu lokalizace subjektů do oblasti, odkud dojíždí do Dukovan za prací nejvíce lidí. Významnou roli přitom hraje město Třebíč, které je součástí širšího dojížd'kového regionu a kde má řada firem a OSVČ své sídlo. To může být spojeno s jak s dobrou dopravní

dostupností, přítomností kvalifikované pracovní síly, ale také lokalizací dalších služeb a ekonomických aktivit do centra regionu. Mezi další významná sídla subjektů napojených na činnost jaderné elektrárny Dukovany patří zejména Praha a Brno, ale také Plzeň a několik menších obcí ve sledovaném regionu (viz tabulka 7.2).

Tabulka 7.2: Obce s největším počtem ekonomických subjektů navázaných na Jadernou elektrárnu Dukovany

Obec	Počet obyvatel (2011)	Firmy		OSVČ		Ekonomické subjekty celkem	
		Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl
Praha	1 268 796	70	20,9 %	2	3,1 %	72	18,0 %
Brno	385 913	51	15,2 %	4	6,2 %	55	13,8 %
Třebíč	36 998	32	9,6 %	20	30,8 %	52	13,0 %
Plzeň	170 322	10	3,0 %	-	-	10	2,5 %
Rouchovany, okr. Třebíč	1146	6	1,8 %	3	4,6 %	9	2,3 %
Hrotovice	1720	5	1,5 %	3	4,6 %	8	2,0 %
Mohelno	1368	3	0,9 %	4	6,2 %	7	1,8 %
Moravský Krumlov	5778	2	0,6 %	4	6,2%	6	1,5 %
Dukovany	798	5	1,5 %	-	-	5	1,3 %
Hradec Králové	94 314	5	1,5 %	-	-	5	1,3 %
Ostrava	296 224	5	1,5 %	-	-	5	1,3 %

Zdroj: EDU 2014a, EDU 2014b, SLDB 2011

Přestože má EDU mezi dodavateli také firmy z Evropy a celého světa, velká část jejich dodavatelů je lokalizována v jejím nejbližším okolí. Výzkum dopadů budoucího vývoje Jaderné elektrárny Dukovany na své okolí počítá se zjišťováním dopadů na dodavatelské firmy, které mohou zaměstnávat velké množství obyvatel regionu a jejichž problémy spojené s propouštěním či naopak rozvoj spojený s nabíráním nových zaměstnanců mohou mít značné dopady na celkovou situaci v regionu. EDU tak lze považovat nejen za významného zaměstnavatele, ale také za významného hráče, na kterém je závislá celá řada firem v jeho okolí. Kontinuální činnost EDU tak je nejen pro zaměstnance EDU, ale také pro zaměstnance těchto dodavatelských firem zcela zásadní. Bez EDU by se tyto firmy mohly dostat do problémů, které by mohly mít zcela zásadní dopady na tento periferní region s již nyní se projevujícími problémy s nezaměstnaností (např. Feřtřová 2011). Sledování dodavatelských firem ve výrobním řetězci/ síti EDU se tak ukazuje jako zásadní pro pochopení vývoje sledovaného regionu.

Literatura:

AGENTURA PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ, BERMAN GROUP (2007): Studie dopadů investice Hyundai na Moravskoslezský kraj. Moravskoslezský kraj, Ostrava, 279 s.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): *Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, implikace.* Karolinum, Praha, 342 s.

COOKE, P., CLIFTON, N., OLEAGA, M. (2005): Social Capital, Firm Embeddedness and Regional Development. *Regional Studies*, 39, č. 8, s. 1065–1077.

DICKEN, P. (2007): *Global Shift: mapping the changing contours of the world economy.* 5th edition. The Guilford Press, New York – London, 599 s.

EJDEMO, T., SODERHOLM, P. (2011): Mining investment and regional development: A scenario-based assessment for Northern Sweden. *RESOURCES POLICY*, 36, č. 1, s. 14-21.

FEŘTROVÁ, M. (2011): Nezaměstnanost a sociální dávky. In: Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. eds.: *Atlas sociálně prostorové diferenciacie České republiky.* Praha, Nakladatelství Karolinum, s. 37–38.

GEREFFI, G. (2001): Beyond the Producer-driven/Buyer-driven Dichotomy – The Evolution of Global Value Chains in the Internet Era. *IDS bulletin*, 32, č. 3, s. 30-40.

KILIÁNOVÁ, Z. (2013): Hodnocení vnímaných společenských dopadů jaderné elektrárny v kontextu regionálního rozvoje. Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií. Diplomová práce. 89 s.

PERKMANN, M. (2006): Extraregional Linkages and the Territorial Embeddedness of Multinational Branch Plants: Evidence from the South Tyrol Region in Northeast Italy. *Economic Geography*, 82, č. 4, s. 421–441.

PHELPS, N. A., MACKINNON, D., STONE, I., BRAIDFORD, P. (2003): Embedding the multinationals? Institutions and the development of overseas manufacturing affiliates in Wales and North East England. *Regional Studies*, 37, č. 1, s. 27–40.

SASTRESA, E. L., USON, A. A., BRIBIAN, I. Z., SCARPELLINI, S. (2010): Local impact of renewables on employment: Assessment methodology and case study. *Renewable & Sustainable Energy Reviews*, 14, č. 2, s. 679-690.

ŠICHTAŘOVÁ, M. (2005): Studie dopadu projektu Hyundai Motor Company na českou ekonomiku. Next Finance, Praha, 14s.

Zdroje dat:

EDU (2014a): Interní databáze dodavatelů materiálů a služeb pro Jadernou elektrárnu Dukovany.

EDU (2014b): Interní databáze osob s povolení vstupu a samostatnému pohybu pracovníků dodavatelů EDU ve střeženém prostoru Jaderné elektrárny Dukovany.